צָרִיךְ דַּעַת בְּעָלִים – צריך הגנב להודיע לבעלים שהחזיר את הגניבה, ועד אז חייב באחריות הטלה או הסלע.

מקשה הגמרא: אִי – אם התנא במשנתינו רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הוא, מַאי אִירְיָא – מדוע העמיד את דבריו כשלא יְחֵדוּ הבעלים מקום לחבית, הרי אֲפִילּוּ באופן שיְחֵדוּ לה מקום, נַמִּי – גם כן יהיה הדין שנפטר הגולן מאונסין כאשר החזיר את החבית למקומה, שהרי לדעת רבי ישמעאל אין ההשבה צריכה דעת בעלים.

מתרצת הגמרא: לֹא מִיבַּעְיָא קָאָמַר – כוונת המשנה ללמדנו ברמז אופן נוסף שאין צורך לשנותו, דהיינו לֹא מִיבַּעְיָא – אין צריך לומר שכאשר יְחֵדוּ הבעלים מקום לחבית, והחזירה השומר למקום זה, שפטור, דְּהָרֵי מְקוֹמָהּ שיחדו לה הבעלים הוּא, והרי זו השבה גמורה, אֶלָּא אֲפִילּוּ כאשר לֹא יְחֵדוּ לה הבעלים מקום, וכשהניח השומר את החבית, הניחה במקום דְּלַאו מְקוֹמָהּ הוּא שהרי אין מקום זה מיוחד לחבית, אף על פי כן נפטר השומר, משום שלֹא בְּעֵינַן דַּעַת בְּעָלִים, והרי השיב את החבית למקום המשתמר.

מקשה הגמרא: אֵימָא – הבה ונלמד את הסֵיפָא במשנה, יְחֵדוּ לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם, וְשִׁלְטָלָהּ השומר משם וְנִשְׁבְּרָה, בֵּין אם נשברה מֵתוֹךְ יָדוֹ ובֵין מִשֶּׁהֲנִיחָהּ במקום שהיה מיוחד לה, אם טלטלה לְצָרְכּוֹ, חַיָּיב, ואם לְצָרְכָּהּ, פָּטוּר. וקשה, מדוע כאשר טלטל את החבית לצרכו, חייב באונסין אף לאחר שהשיב את הגניבה למקומה, והלא לרבי ישמעאל משהניחה שוב אינו חייב באונסין.

מתרצת הגמרא: אָתָאן לְרִבִּי עֲקִיבָא – דין זה אמרו רבי עקיבא, דְּאָמַר שבהשבת גזילה בְּעֵינַן דַּעַת בְּעָלִים, וכאן שלא הודיעם שהשיב חייב באונסי החבית.

מקשה הגמרא: אִי רַבִּי עֲקִיבָא, מַאי אִירְיָא כשיְחֵדוּ, הרי אֲפִילּוּ כאשר לֹא יְחֵדוּ נַמִּי אינו נפטר מחיוב אונסין אף לאחר שהחזירה עד שיודיע לבעלים.

מתרצת הגמרא: לֹא מִיבַּעְיָא קָאָמַר, לֹא מִיבַּעְיָא – אין צריך לומר שכאשר לֹא יְחֵדוּ לה הבעלים מקום, שבכל מקום שיניחנה השומר עדיין חייב באחריותה, כיון דְּלָאו מְקוֹמָהּ הוּא, שהרי לא יחדו לה הבעלים מקום, אֶלָּא אֲפִילּוּ יְחֵדוּ נַמִּי, והחזירה למקום זה, דְּמְקוֹמָהּ הוּא, אף על פי כן לא נפטר מאונסיה, משום שבְּעֵינַן דַּעַת בְּעָלִים, ואין זו השבה.

מקשה הגמרא: נמצא שהרֵישָׁא אמרה רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, וְהסֵיפָא אמרה רַבִּי עֲקִיבָא, והאם יתכן כן.

מתרצת הגמרא: אִין – אכן כך, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מַאן דְּמַתְנֵי לַהּ את כל המשנה של חֲבִית אַלִּיבָּא דְּחַד תַּנָּא – כתנא אחד, מוֹבְלָנָא מָאנֵי דַּתְנֵי לְבֵי מַפּוּתָא – אהיה משמשו ואוביל את כליו [בגדיו] אחריו לבית המרחץ.

הגמרא מביאה דברי שלושה אמוראים ליישב את המשנה כדעת רבי ישמעאל, וכולם יישבוה באופן המבואר להלן בסוף דבריהם, אלא שנחלקו מה היא הגזילה שבה מדובר במשנה:

א. תְּרֵנְתָּהּ – ביאר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַבָּא את המשנה קַמֵּיהּ דְּרַב – לפני רב, שמדובר באופן שֶׁנִּטְלָהּ השומר עַל מְנָת לְגָזְלָהּ, ולכן צריך הוא להשיבנה השבה גמורה.

ב. תְּרֵנְתָּהּ רַבִּי נָתָן בַּר אַבָּא קַמֵּיהּ דְּרַב, שהמדובר באופן שֶׁנִּטְלָהּ השומר עַל מְנָת לְשַׁלְּחָהּ בָּהּ יָד, דהיינו שהתכוון ליטול רק את מקצתה ולא לגזול את כולה.

מבררת הגמרא: בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי – במה נחלקו שביארו את המשנה באופנים שונים.

מבארת הגמרא: נחלקו בְּשֶׁלִּיחוּת יָד צְרִיכָה חִפָּרוֹן, כלומר, האם שומר השולח יד בפקדון, מתחייב באונסין כדין גזלן, רק אם החסיר ממנו. מַאן דְּאָמַר – רבי יעקב בר אבא שהעמיד את המשנה כשנטלה לְגָזְלָהּ, קָסָבַר שֶׁלִּיחוּת יָד צְרִיכָה חִפָּרוֹן, ולכן כאן שהחבית לא נחסרה צריך היה להעמיד באופן שנטלה לגזלה. וּמַאן דְּאָמַר – רבי נתן בר אבא שהעמיד את המשנה כשנטלה על מנת לְשַׁלְּחָהּ בָּהּ יָד, קָסָבַר שֶׁלִּיחוּת יָד אֵינָהּ צְרִיכָה חִפָּרוֹן, ולכן השומר התחייב כאשר נטלה על מנת לשלוח בה יד כלומר ליטול מקצתה לעצמו, אף אם עדיין לא נחסרה החבית.

ג. מַתְקִיף לָהּ רַב שֵׁשֶׁת – הקשה רב ששת, מִידֵּי נְטָלָהּ קָתָנֵי – וכי במשנה נאמר שנטלה לעצמו, והלא טַלְטְלָהּ קָתָנֵי, ומשמע שטלטלה לצורך תשמישו, ואם כן, מנין לכם להעמיד באופן שגזל את החבית. אֶלָּא אָמַר רַב שֵׁשֶׁת הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן כְּגוֹן שֶׁטִּלְטְלָהּ השומר כדי לעלות וּלְהָכִיא עָלֶיהָ גּוֹזָלוֹת ממקום גבוה, וְקָא סָבַר התנא במשנתינו שׁוֹאֵל חפץ שֶׁלֹּא מִדַּעַת הבעלים, גָּזְלָן הֲוֵי, ולכן התחייב השומר באונסין.

וְלִפְלִי כל אלו האמוראים בביאור הגזילה שבמשנה, כּוּלָּהּ כדעת רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הִיא, וְהחילוק בין הסיפא לרישא הוא שבסֵיפָא מדובר באופן שֶׁהֲנִיחָהּ השומר בְּמָקוֹם שֶׁאֵינָהּ מְקוֹמָהּ שיחדו לה הבעלים, ולכן אין זו השבה גמורה, ולא נפטר השומר בכך. אך ברישא, שלא יחדו לה הבעלים מקום מיוחד, כל מקום הוא מקומה והרי זו השבה גמורה.

שואלת הגמרא: וְרַבִּי יוֹחָנָן שאמר לעיל שאין דרך לבאר המשנה לפי תנא אחד, מדוע לא העמיד את המשנה כפי שהעמידו האמוראים האחרים. משיבה הגמרא: לדעת רבי יוחנן, לשון המשנה 'הֲנִיחָהּ', שהניח את החבית בְּמְקוֹמָהּ הראשון מַשְׁמַע, ולכן לא העמיד את המשנה כמותם, שהניחה במקום אחר.

כיון שהוזכרה המחלוקת האם שליחות יד צריכה חסרון, מביאה הגמרא שאמוראים נוספים נחלקו בכך: אִיתְּמַר, רַב וְלֵוִי נחלקו בדבר זה, חַד מהם אָמַר, שְׁלִיחוּת יָד צְרִיכָה חִפָּרוֹן, וְחַד מהם אָמַר, שְׁלִיחוּת יָד אֵינָהּ צְרִיכָה חִפָּרוֹן.

הגמרא מבררת מה אמר כל אחד מהם: תְּסְתַּיֵּים – יש להוכיח הוכחה גמורה דְּרַב הוּא דְּאָמַר שְׁלִיחוּת יָד אֵינָהּ צְרִיכָה חִפָּרוֹן, ולוי הוא זה שאמר שצריכה חסרון, דְּתַנְיָא, רוֹעֶה שֶׁהָיָה רוֹעֶה את עֶדְרוֹ, וְהִנִּיחַ את עֶדְרוֹ וּבָא הרועה לָעִיר, וּבָא בינתיים זְאֵב וְטָרַף מהעדר, וּבָא אֲרִי וְדָרַס מהעדר, פָּטוּר, שכן זאב או ארי הם אונס. אמנם אם הֵנִיחַ הרועה את מַקְלוֹ וְתַרְמִילוֹ – או את תרמילו, עָלֶיהָ – על הבהמה, ובא הזאב וטרפה או הארי ודרסה, חַיָּיב הרועה, שכן הנחתם היא שליחות יד, והשולח יד חייב באונסין. וְהַוֵינַן בָּהּ – ודנו האמוראים בברייתא זו, והקשו, וכי מְשׁוּם דְּהֵנִיחַ הרועה את מַקְלוֹ וְתַרְמִילוֹ עָלֶיהָ, חַיָּיב, הָא שַׁקְלִינְהוּ – הרי לפני שנטרפה כבר הוריד אותם מהבהמה, ואף אם נאמר שהנחת המקל והתרמיל היא שליחות יד, כיון שהשתמש בבהמה לצורכו, הרי מכיון שהורידו אותם מהבהמה, החזיר הרועה את המצב לקדמותו, וצריך הרועה להיפטר מאונסין. וְאָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ אָמַר רַב ליישב, שמדובר כאן בְּעוֹדָן עָלֶיהָ – שהמקל או התרמיל עדיין היו על הבהמה בשעה שנטרפה, וכיון שלא עשה השבה משליחות היד שלו, חייב. והקשנו על כך, וְכִי עוֹדָן עָלֶיהָ מַאי חָזֵי – מה בכך, הָא – הרי לֹא מַשְׁכָּהּ הרועה, וכיון ששליחות יד צריכה מעשה קנין, והוא לא עשה מעשה קנין, נמצא שלא היתה כאן שליחות יד. וְאָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק אָמַר רַב ליישב, שמדובר באופן שֶׁהִכְּישָׁהּ – הכה אותה הרועה בַּמַּקֵּל, כלומר שהניח עליה את המקל או התרמיל בחוזק, וְרָצְתָה – ורצה לְפָנָיו הבהמה מחמת הכשה זו, ואם כן הרי משך אותה, וקנאה להתחייב עליה.

ומעתה יש להוכיח מהי דעת רב, דהרי יש לשאול, מדוע הוא מתחייב, וְהָא לֹא חָסְרָה – הרי לא נחסרה הבהמה כלל במעשה הרועה, ואף על פי כן מבואר בברייתא שזו שליחות יד, והרועה מתחייב באונסין. אֶלָּא לַאו שְׁמַע מִינָּהּ – האם אין ללמוד מכך שקָסָבַר רב שְׁלִיחוּת יָד אֵינָהּ צְרִיכָה חִפָּרוֹן.

דוחה הגמרא: אֵימָא – אפשר לבאר שכוונת רב 'שהכישה במקל', היתה לומר 'שֶׁהִכְחִישָׁהּ בַּמַּקֵּל', כלומר שהוכחשה מחמת ההכאה במקל, ואם כן, מדובר באופן שיש בו חסרון. דְּיָקָא נַמִּי – ואפשר לדקדק שזו אכן כוונת רב, ולדעתו שליחות יד צריכה חסרון, דְּקָתָנֵי – שנקט רב 'שֶׁהִכִּישָׁהּ בַּמַּקֵּל', ולא שהכישה סתם, ומשמע שכוונתו למכת מקל דווקא, שהיא מכה חזקה ומכחישה את הבהמה. מסיקה הגמרא: אכן שְׁמַע מִינָּהּ כן.

וּמְדָרַב – ומכיון שרב קָסָבַר שְׁלִיחוּת יָד צְרִיכָה חִפָּרוֹן, משמע שלֵוִי החולק על רב, קָסָבַר שְׁלִיחוּת יָד אֵינָהּ צְרִיכָה חִפָּרוֹן.

מבררת הגמרא: מַאי טַעְמָא דְּלֵוִי. מבארת הגמרא: טעמו הוא כפי שאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מְשׁוּם רַבִּי יוֹסֵי בֶּן נְהוֹרַאי, שמְשׁוּנָּה – אינה דומה

שְׁלִיחוּת יָד הָאֲמוּרָה בְּתורה בין דיני שׁוֹמֵר שָׂכָר (שמות כב י)
מִשְׁלִיחוּת יָד הָאֲמוּרָה בְּתורה בין דיני שׁוֹמֵר חִנָּם (שם כב ז),
שבשומר חנם נאמרה שליחות יד לצורך, כלומר ללמד את הדין
ששולח יד מתחייב באונסין, ולולי שהיה פסוק נוסף היינו אומרים
ששליחות יד צריכה חסרון. וכיון ששליחות יד המוזכרת בפרשת
שומר שכר מיותרת, שאפשר ללומדה משומר חינם, על כרחך
נכתבה לדרשה, ללמד שאף שליחות יד שאין בה חסרון מחייבת
את השומר באונסין.

ממשיך רבי יוחנן ואומר: **וַאֲנִי אוֹמֵר**, שלא כדברי רבי יוסי בן נהוראי, אלא שליחות יד האמורה בשומר שכר **אֵינָהּ מְשׁוּנָּה** משליחות יד האמורה בשומר חינם, שכשם שזו נאמרה ללמד את גוף הדין, שיש דין שליחות יד בשומר חינם, כך זו נאמרה לגופה, ללמד שיש דין שליחות יד בשומר שכר.

הגמרא מבארת את דברי רבי יוסי בן נהוראי. מבררת הגמרא: **וּמַאי מְשׁוּנָּה** – מדוע שליחות יד שנכתבה בפרשת שומר שכר היא מיותרת לדרשה, בעוד ששליחות יד שנכתבה בפרשת שומר חינם אינה מיותרת.

מבארת הגמרא: משום שלא **תֵּאָמֵר** פרשת **שְׁלִיחוּת יָד בְּשׁוֹמֵר שָׂכָר, וְתֵיתֵי** – ונלמד אותה **מְשׁוֹמֵר חִנָּם** בקל וחומר, **וּמָה שׁוֹמֵר חִנָּם שֶׁפָּטוּר בְּגִנְבָה וַאֲבֵדָה** אם לא שלח ידו בפקדון, אך אם **שָׁלַח בָּהּ יָד, חַיָּיב** בגניבה ואבידה, וקל וחומר באונסין, **שׁוֹמֵר שָׂכָר, שֶׁחַיָּיב בְּגִנְבָה וַאֲבֵדָה** אף אם לא שלח יד בפקדון, **לֹא כָּל שֶׁכֵּן** שיתחייב באונסין אם שלח בו יד. ואם כן, **לְמַאי הִלְכְתָא כַּתְּבִינְהוּ רַחֲמָנָא** – מדוע כתבה התורה ששומר שכר ששלח יד מתחייב באונסין, אלא **לוֹמַר לָךְ** – לדרוש וללמד **שְׁלִיחוּת יָד אֵינָהּ צְרִיכָה חִסָּרוֹן**.

הגמרא מבארת את דברי רבי יוחנן: **וַאֲנִי אוֹמֵר, אֵינָהּ מְשׁוּנָּה, כְּדִבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאָמַר דָּא וְדָא אַחַת הִיא** – שני הפסוקים נצרכים באותה מדה, ואין אחד מהם מיותר לדרשה יותר מחבירו.

מבררת הגמרא: **מַאי** כוונת רבי אלעזר באומרו **דָּא וְדָא אַחַת**, והרי הפסוק השני, בשומר שכר, אינו נצרך. מבארת הגמרא: כוונתו היא, **מְשׁוּם דְּאִיכָּא לְמִפְרַךְ** – אפשר לפרוך קל וחומר זה ולומר, **מָה לְשׁוֹמֵר חִנָּם** שמתחייב בשליחות יד, **שֶׁכֵּן** דינו חמור, שהרי **מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל בְּטוֹעַן טַעֲנַת גַּנָּב** – אם טען השומר שנגנב הפקדון, ונשבע על טענתו, ובאו עדים והעידו ששיקר והפקדון אצלו, הרי הוא מתחייב לשלם למפקיד תשלומי כפל. ואילו שומר שכר לעולם אינו מתחייב בתשלומי כפל, שהרי אם טען שהפקדון נגנב, משלם את הקרן לבעלים, ואינו נפטר בטענה זו. נמצא שדינו של שומר חינם חמור מדינו של שומר שכר בדבר זה, ואי אפשר ללמוד קל וחומר משומר חינם לשומר שכר, ולכן הוצרכה התורה לכתוב שנית דין שליחות יד. וכיון שאין הפסוק בשומר שכר מיותר, אי אפשר ללמוד ממנו ששליחות יד אינה צריכה חסרון.

מבארת הגמרא: **וּמַאן דְּלָא פָּרִיךְ** – רבי יוסי בן נהוראי, שאינו פורך את הקל וחומר, **סָבַר** ששומר שכר חמור משומר חינם, משום **שֶׁנִּתְּנָה בְּלֹא שְׁבוּעָה עֲדַיִין מִכְּפֵילָא בִּשְׁבוּעָה** – דינו של שומר שכר, שכאשר טוען 'נגנב' מיד מתחייב בקרן, חמור מדינו של שומר חינם, שאף שיכול לבוא לידי תשלומי כפל אם טוען 'נגנב', מכל מקום אין זה אלא אם נשבע על טענתו ובאו עדים ששיקר. ונמצא שהחומרא של חיובו בכפל היא בגלל הקולא שנפטר בטענת 'נגנב', ולכן אין זו חומרא כלל, כי מנין לנו שיבוא לידי שבועה. לכן אפשר ללמוד קל וחומר משומר חינם לשומר שכר, והפסוק שמחייב שומר שכר כששלח יד מיותר, ובא ללמד ששליחות יד אינה צריכה חסרון.

הגמרא מבארת שאפשר לבאר את טעמו של לוי, הסובר ששליחות יד אינה צריכה חסרון, אף לשיטתו של רבי אלעזר הסובר שאין ללמוד קל וחומר משומר חינם לשומר שכר:

רַבָּא אָמַר, לֹא תֵּאָמֵר פרשת **שְׁלִיחוּת יָד, לֹא בְּשׁוֹמֵר חִנָּם וְלֹא בְּשׁוֹמֵר שָׂכָר, וְתֵיתֵי** – ונלמד אותה **מְשׁוֹאֵל**, שהרי שואל חייב באונסין משום שכל ההנאה שלו, ולכן גם שולח יד שכל ההנאה שלו צריך להיות חייב באונסין. והקל וחומר הוא, **וּמָה שׁוֹאֵל, דִּלְדַעַת בְּעָלִים קָא עָבִיד** – שהבעלים מרשים לו להשתמש בחפץ, שהרי על מנת כן שאל אותו, אף על פי כן אם **שָׁלַח בָּהּ יָד, חַיָּיב, שׁוֹמֵר חִנָּם וְשׁוֹמֵר שָׂכָר**, שאין הבעלים מרשים להם להשתמש בפקדון, האם **לֹא כָּל שֶׁכֵּן** שיתחייבו בשליחות יד. ואם כן **לָמָּה נֶאֱמַר** דין שליחות יד בשומר חינם ובשומר שכר, הרי שני פסוקים אלו מיותרים, אלא **חַדָּא** – הפסוק הראשון [בשומר חינם] נאמר כדי **לוֹמַר לָךְ** – ללמד **שְׁשְׁלִיחוּת יָד אֵין צְרִיכָה חִסָּרוֹן, וְאִידָךְ** – הפסוק השני [בשומר שכר] נאמר כדי **שֶׁלֹּא תֵּאָמֵר** בשליחות יד בשאר השומרים הנלמדת משואל, **'דִּיוּ לָבָא מִן הַדִּין לִהְיוֹת כַּנִּזּוֹן'** – אין הדין הלמד יכול להיות חמור יותר מהדין הלמד, ולכן דין שליחות יד בשאר שומרים [הלמד] דינו כדין שליחות יד בשואל [הלמד], **וּמָה שׁוֹאֵל בַּבְּעָלִים** – כשהיו בעלי החפץ שאולים לשואל בזמן השאלה, **פָּטוּר**, שנאמר (שמות כב יד): 'אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ, לֹא יְשַׁלֵּם', **אַף שליחות יד בְּשׁוֹמֵר חִנָּם וְשׁוֹמֵר שָׂכָר**, שנלמד משואל, **בַּבְּעָלִים** – כשבעלי הפקדון שאולים לו בזמן שקיבל את הפקדון, **יהיה פָּטוּר**. לכן נכתבה שוב שליחות יד [בשומר שכר], כדי ללמד שחייב אף אם היו הבעלים שאולים עמו בזמן שנעשה שומר.

שואלת הגמרא: **וְלִמַאן דְּאָמַר** – לדעת רב (לעיל ע"א), הסובר **שְׁשְּׁלִיחוּת יָד צְרִיכָה חִסָּרוֹן, הֲנֵי תְּרֵתֵי** פסוקים של **שְׁלִיחוּת יָד**, בשומר חינם ושומר שכר, **לָמָּה לִי** – למה נצרכו, הרי אפשר ללמוד דין זה משואל.

משיבה הגמרא: **חַדָּא** – פסוק אחד נצרך, **שֶׁלֹּא תֹּאמַר** 'דִּיוּ לָבָא מִן הַדִּין לִהְיוֹת כַּנִּזּוֹן', כאשר התבאר. **וְאִידָךְ** – הפסוק השני, נצרך **לְכִדְתַנְיָא** – ללמד את הדין השנוי בברייתא, המבארת את הפסוק הנאמר בשומר חינם שטוען שנגנב הפקדון, ובאו עדים שהוא עצמו גנבו, (שמות כב ז) **'וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים'**, ויש לבאר קריבה זו שהיא **לִשְׁבוּעָה**, ורק אחריה מתחייב בתשלומי כפל. ומשמעות הפסוק היא, 'וכבר נקרב בעל הבית [השומר] לשבועה', כלומר שכבר נשבע, ואזי (שם כב ח) **'יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ'**. מבררת הברייתא: **אַתָּה אוֹמֵר** שקריבה זו היא **לִשְׁבוּעָה, אוֹ** אולי נפרש **שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא לְדִין** – שקרב השומר לבית הדין לטעון שנגנב הפקדון, וללמדנו, ששומר חינם שטען 'נגנב' ונמצא שהוא עצמו גנבו, חייב בתשלומי כפל אף אם לא נשבע על טענתו. אין לומר כן, משום **שֶׁנֶּאֱמְרָה שְׁלִיחוּת יָד לְמַטָּה** – בשומר שכר, **וְנֶאֱמְרָה שְׁלִיחוּת יָד לְמַעְלָה** – בשומר חינם, **מָה לְּהַלָּן** – בשומר שכר, הכוונה **לִשְׁבוּעָה**, כמו שנאמר (שם כב י) **'שְׁבֻעַת ה' תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם** אם לא שָׁלַח יָדוֹ' וגו', **אַף כָּאן** בשומר חינם שנאמר בו (שמות כב ז) **'וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים** אם לא שָׁלַח יָדוֹ **בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ**', כוונת הפסוק היא קריבה **לִשְׁבוּעָה**. ונמצא שיש צורך לכתוב שליחות יד גם בשומר חינם וגם בשומר שכר, כדי ללמד בגזירה שוה ששומר חינם שטען 'נגנב' ונמצא שהוא עצמו גנבו, חייב תשלומי כפל רק אם כבר נשבע על טענתו:

אגרות קודש

[ח' מ"ח, תשכ"ב]

לאחרי הפסק ארוך נתקבל מכתבו מו' מ"ח, בו כותב אודות העניינים בהם עסק בקשר לפרנסתו, וכותב שקשה למצוא עבודה מתאימה.

ומובן הפלא בדבר, שהרי אמרו חז"ל מאן דיהיב חיי יהיב מזוני, ומבואר בקונטרס ומעין, שצריך להיות זה על ידי עבודה ומלאכה כמה שכתוב וברכך ה' אלקיך בכל אשר **תעשה**, שמזה מובן שבודאי ישנה עבודה מתאימה לפניו, אלא שככל עניני עולם הזה אולי קשור זה ביגיעה והשתדלות, וכיון שכן הוא מנהגו של עולם מובן שאין להתרשם מזה, וכבר נאמר אדם לעמל יולד, ואומר הכתוב **יגיע** כפיך כי תאכל אשריך וגו'

המשך בעמוד רב